

Constantinus M. Interitu Utriusq[ue] Maximiani, Et Herculii Et Galerii In Regimine Confirmatus

Rostochii: Typis Joh. Weplingi[i], [1703]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1003429092>

Druck Freier Zugang

R u phil 1703

Weidner, Johann Joachim

/c

CONSTANTI-
N U S M.

INTERITU UTRIUSq;
MAXIMIANI, ET HERCU,

LII ET GALERII

IN REGIMINE CONFIRMATUS.

CUJUS HISTORIA

SUB AUSPICIIS DIVINIS

ET

CONSENSU AMPL. FACULTATIS

PHILOSOPHICÆ,

PRÆSIDE:

M. JOHANNES JOACHIM
WEIDNERO,

VERBI DIVINI MINISTRO,

FAUTORE STUDIORUMq; SUORUM PROMOTORE

OMNI OBSERVANTIA COLENDISSIMO

AD D. 8. SEPTEMBRIS ANNO 1703.

IN AUDITORIO MAJORI HORISq; CONSVETIS

DISQUISITIONI EXHIBEBITUR AMICÆ

PER

HENRICUM ~~Wengen~~ Rostoch.

SS. THEOL. STUDIOS.

ROSTOCHII,

Typis JOH. WEPPLINGI, SERENISS. DUC. & ACAD. Typogr

C
xit
dol
tat
Ju
gu
dr
ru
len
re
qu
an
ne
da
H
ali
T
tu
D
S
T
ta
di
ft
M
J
q
n
c
in
fr
m

P R Æ F A M E N.

Quando Eusebius Præp. Evang. Libro II. Epitomam eorum, quæ de Græcorum Diis & Heroibus fabulosè conficta sunt, communicavit, tunc inter alia de Hercule Cap. II. p. 55. hæc habet: *Pallas ejusdem [Herculis] admiratione capta, Junonem ipsam, ut mammam illi præberet adduxit, quam uti veementius, quam atas ferre videbatur, infans attraxisset, Juno doloris impatiens eum projecit, Pallas verò susceptum ut mater aleret, sua adhortatione perfecit. Nec multo post geminos Dracones, qui puerulum deglutirent, Juno submittit: At ille nihil territus alterum dextera, sinistra alterum eliso gutture suffocavit.* Non multus ero in solvenda fabula, tentaturus, an quadraret sententia Clarissimi VVormii, VVilhelmi Filii, de *Corruptis antiquitatum Hebræorum apud Tacitum & Martialem vestigiis Lib. II. Cap. XII. Herculem* sc. à radice parum usitata *mutare sedes, nomen sortitum & in majorem emphasim, & adjectum fuisse, nec eo quemquam denotari præter Josuam, qui sedes suas revera commutavit, novas tam sibi, quam Israhelitis quæsturus?* an verò simpliciter talis fuerit, qui pro figmentis Gentilium ex odio τῆς ἡρακλέους assequatur? item quæ inter tot Herculis nomine insignitos formanda sit sufficiens & absoluta distinctio, cum in appellativum, quemvis designans Heroem videatur promiscue degenerare apud antiquos, & memorabile sit, quod alii 63. alii 43. hujus nominis numeraverint. Qui enim Dionysium Halicarnasæum, Tacitum, Livium, Diodorum Siculum, Martialem, L. Ann. Senecam, Plautum aliosque antiquiores inspexerit scriptores, & circa istos illustrata Antonii Delrii, Justi Lipsii, Josephi Scaligeri, Jani Gruteri, Danielis Heinsii, Petri Scriverii, Joh. Isaacii Pontani, Thomæ Farnabii, Antonii Thyssii, Friderici Taubmanni, Joachimi Grellii atque plurium contulerit, is Herculeum tentaret laborem, Herculeasque experiretur ærumnas, si in campo istiusmodi stadium affectaret decurrendum. Sufficiet mihi hac igitur vice, ut Constantinum meum plus quam Herculeis votis & fatis superasse decidam tam Maximianum, cui cultu numinis, Herculei cognomentum accessit, uti Valerius Jovium, quod tradit Aurelius victor de Cæsaribus. conf. Pomponius Lætus; quam Galerium Maximianum, & sic inter aspides ac dracones per divini numinis providam esse vindicatum tutelam; Quomodo verò hæc, ipsa contigerint? id ex subsequentiis patefcet, quæ exhibebunt: *Constantinum interiu Maximiani utriusque, Herculei sc. & Galerii in regimine divinitus confirmatum.* Faxit D E U S noster, ut cuncta feliciter succedant! Amen.

CON-

CONSPECTUS DISSERTATIONIS

Præfamen fabulam Herculis Dracō-
num in cunis compressoris, cum
applicatione ad Dissertationem præ-
sentem tradit.

§. 1. Sistit pietatem Constantini, qui
funus solenniter condit & patrem in nu-
merum Deorum transcribit.

§. 2. Novelli Imperatoris magnani-
mitatem exhibet, quod Caesaris nomine
fuerit contentus.

§. 3. Victoriā contra Pictos, illorum-
que barbarorum spectat originem.

§. 4. Francorum invasiones in Galli-
am illorumque Gentium docet ortum.

§. 5. Accessum Constantini illiusque
victoriā ac triumphum super Francos
illustrat.

§. 6. Exprimit, quid Galerius tyrā-
nice lubens decrevisset, nisi à consiliariis
fuisset declinatum.

§. 7. Molimina Maxentii cum datis
circumstantiis transcribit.

§. 8. Astutiam huius Tyranni in re-
vocatione Herculi memorat, cum sc: me-
rueret abs Galerio.

§. 9. Assistentiam Herculi contra Se-
verum à Galerio missam, & huius Seve-
ri truculentam mortem inculcat.

§. 10. De loco cædis in Severum contra
eundem patrata, qui dicitur: Tres Taber-
ne, disquisitionem instituit.

§. 11. Fata Galerii vindictam de mor-
te Severi captaturi, eiusdemque discri-
mina dat.

§. 12. Herculi prudentiam, dum
Constantinum, per coniugium cum filia
Fausia partibus conciliat suis, designat.

§. 13. Herculi conatus, qui Maxentium
imperio denudare intendebant, & eiectionem
ipsum ex urbe Roma adumbrat,

§. 14. Fier huius Herculi ad Diocleti-
anum cum connexionē temporis indicat

§. 15. Præsentiam Galerii, quæ tunc
temporis contigit, habet, cum decisus Dio-
cletiani aditriusq; Maximiani perit.

§. 16. Transiitum Herculi ad Constā-
tinum dicit, cum insidiis huic generis
fructus, earundemque pena, quemad-
modum obiter hæc ipsa constant.

§. 17. Accuratius eadem perlustrat,
& quidem quod Constantinus noluerit
instigari contra Maxentium, sed potius
rebus suis prospexerit.

§. 18. Subministrat ansam perfidiæ,
quæ Hercules Constantinum excepit.

§. 19. Eiusdem spernendum exprimit
exitum.

§. 20. Herculi crudele contra Con-
stantinum propositum, & horrendum hu-
jus Tyrannidis exitum adponit.

§. 21. Adjicit quomodo Galerius, Maxi-
minianus pro deciso Diocletiani Licinium
Imperii consortem fecerit, & bello Itali-
co eundem destinaverit.

§. 22. Proponit quid ad hæc ipsa Ma-
ximianus fecerit, existens tyrannicus
Imperii invasor & quomodo successerit?

§. 23. Truculentam Galerii crudelita-
tem in specie contra Christianos memorat;
morbūq; per vindictam Dei Tyrannum
invadentem, tragice describit.

§. 24. Decretum Tyranni pro Chris-
tiani publicatum indicat.

§. 25. Effectum publicatorum decre-
torum in salutem ac liberationem Chris-
tianorum narrat.

§. 26. Cl. Arnoldi Problema a circa su-
scriptum ac confirmatum Constantini re-
gimen lustrat ac refutat, Dissertatio-
nemque claudit.

§. I.

Constantinus M. supera-

tis juventutis discriminibus, legitimus evaserat Patris Constantii successor, quod adeo verum, ut infensissimus Constantinei nominis hostis Julianus Orat. I. in Constantii Imperatoris laudem p. 7. D. hæc pro testimonio dederit: *Quem-*

admodum Pater tuus (Constantinus) post parentis sui obitum non modo ipsius iudicio, verum etiam exercituum omnium suffragio imperium sit adeptus, quid est, quod diligentius prosequamur? Conf. Lactantius de morte persecutorum Cap. XXIV. Primum ergo quod prudentiæ civilis ac pietatis filialis præbuit documentum, funus defuncti parentis verè magnificum publicavit, sic enim Eusebius habet Lib. I. de Vita Constantini c. XXII. A: Post hæc funus Paternum antecedens cum ingenti paternorum Amicorum multitudine, quorum alij anteibant, alii subsequabantur, pulcherrimo apparatu exequias DEO devoti Principis celebravit. Ne verò aliquid splendoris ac celebritatis funeri deesset Imperatorio, hinc inter divos relatus Constantius, famaq; ipsius gentili vanitate consecratur æternitati, hinc Eusebius H. E. Lib. VIII. p. 309 C. memorat: Primus (Constantius) ab ipsis gentilibus relatus est inter divos, cum suisq; honoribus, qui Imperatori debent, post obitum ornatus. Quibus concinnè Valesius adjecit: Non quod primo omnium Imperatori Constantio hic honor contigisset, ut inter divos referretur. Multi enim Imperatores ante Constantium inter divos à Senatu relati fuerant. Sed quod ex quatuor imperatoribus, qui imperium simul gubernaverant, Diocle-

A

tiano

tiano sc. & Maximiano, Constantio atq; Galerio, primus Constantius hunc honorem adeptus est, quippe qui primus obisset. Annotationibus ad Libr. VIII. p. 169.

§. II. Poterat verò statim Imperator appellari ac summum hoc dignitatis Romanæ fastigium tueri, talis etenim renunciatus, quod exhibet Eusebius H. E. libr. VIII. C. XIII p. 309. D. scribens: *Hujus (Constantij) filius, ab ipso statim exordio supremus Imperator & Augustus à militibus, diuq; antea ab omnium Imperatore DEO renunciatus.* Quibus consona libr. I. de vita Constant. c. 22. p. 419. B. tradit hæcce: *Cuncti uno animorum consensu mortuum (Constantium) principatu filij restitui atq; in lucem revocari censebant; ex faustis acclamationibus novum Principem, Imperatorem Augustum, primo statim impetu appellabant.* Et quod hæc ipsa renunciatio Prætorianorum & Exercitus pondus istud obtinuerit, experientia antiquata comprobatur. Excell Schurzfleischius Disp. LXIII. de primo Christianorum Imperatore p. 5. 6. §. 3. Sed qui per admirandam ferme magnanimitatem, totum successio- nis negotium quam lubentissimè Galerio Imperatori commisisset, *Vid. Dissertatio nostra, inscripta: Constantinus superatis judente discriminibus legitimus tandem Patris Constantii Successor §. 17.,* is, quod nolenti obtrudebatur, imperium, sub Titulo Cæsaris felicissimè disposuit, ac perquam modestissimè administravit; Hinc Panegyricus Constantino & Maximiano dictus, in fit: *Quamquam quid ego in te ætatis tua potius, quàm gravitatis nomen usurpe? Cujus tanta maturitas est, ut cum tibi Pater imperium reliquisset, Cæsaris tantum appellatione contentus, expectare malueris, ut idem te qui illum crearet Augustum.* Unde citatus Excellentiss. Schurtzfleischius l. c. hæc ipsa provide satis adjecit: *Ut cunq; autem illa ipsa se habeant, serie sciendum est, Constantinum procedenti tempore non solum*

solum nomen & famam sed etiam potentiam amplificasse
victisq; Maxentio, Severo, Maximiano, Galerio, Monarchiæ
per eminentiam dictæ rationes confecisse, oppressosq; demum
Licinio elogio Maximi auctum fuisse. Sicut & Spanhe-
mius in notis ad Juliani Imperatoris orationem l. p. 64. & 65.
expositis oratoribus quibusdam quam solidissime do-
cet, quod demum post connubium cum Fausta nomen Impera-
toris sub auspiciis Maximiani Herculei, socii sui assumeret.
Hoc postea constabit pluribus, interea quadrabit horsum
suffICIENTER inter recentiores ex parte Nicolaus Tuinar-
dus in notis ad Lactantium de mortibus persecutorum ad
Cap. XXIV. ubi denominationem Cæsaris ex nummis
partim modestiæ Constantineæ, partim invidiæ Maxi-
miani mancipat Vid. A. E. L. ad A. 1692, p. 200.

§. III. Primum autem, per quod exercitui red-
debatur inclutus, idque planè Heroicum facinus fuit,
victoria à Pictis reportata. De origine ac reliqua conditi-
one harum gentium multa haud præfabor, consummave-
runt hoc ipsū post Bedam aliosq; antiquiores Cambdenus
in Britannia p. 49. sqq. Cellarius Geograph. antiquæ lib. II.
c. IV. p. 438. quibus accedet Edvard Stillingfleet in antiqui-
tibus s. originibus Britannicis C. V. Vid. A. E. L. Anno
1688 p. 24, 30. & Gvilielmus Temple Eqves introductione
in Historiam Angliæ p. 20. sqq. quam summatim exhi-
bent A. E. L. Anno 1696. p. 420. seq; ex istis vero præcel-
lit omnino sententia sequens, quod victis à Cæsare Bri-
tonibus, ferociores quidam jugiq; impatientiores in Se-
ptentrionalem Britanniae partem, & loca inaccessa sese
receperint, cumq; libertate mores Paternos, interq; eos
consuetudinem corpora pingendi, unde à Romanis Picti
appellati, retinuerint; Cum Cæteri contra, quibus
nomen Britonum hæsit, Romanorum genio semet at-
temperarent. Quodq; dum postea Picti cum Scotis

coaluerint, per mixta hæcce cohors tum Romanis, tum Britonibus multum faceffiverit negotii. Rebus ergo sic stantibus Pictones Britanniam infestabant, quod patescit ex verbis Panegyrici, quem Belga cum Constantinus apud Treviros ageret, solenniter dixit, ubi hæc de Constantio Patre Constantini leguntur: *Dies me antedeficiet, quam sic omnia Patris tui facta vel hæc brevitatem percurram: Cujus etiam suprema illa expeditio non Britannica Trophea (ut vulgo certum est) expedit, sed diis jam vocantibus ad intimum terrarum limen accessit. neque enim ille tot tantisque rebus gestis, non dico Caledonum aliorumque Pictorum (hoc Librariorum incuria irrepisse, cum legi deberet Pictorum, recte ac solidissime decidit Cambdenus in Britannia sua p. 55.) sylvas et paludes, sed nec byberniam proximam, nec Tylen ultimam, nec ipsas, si quæ sunt fortunatorum Insulas dignatur acquirere. Sed (quod eloqui nemini volui) iturus ad Deos genitorem illum Deorum, ignea cæli astra resurgentem, prospexit Oceanum, ut fructurus ex inde luce perpetua iam videret illic diem pene continuum.* Reliquit igitur Victoriæ Caledonum aliorumque Pictorum filio Successori, quam declarare videtur Panegyrista paulo post dicens: *Imperatoris contra filius et tanti Imperatoris, et ipse tam feliciter adeptus imperium, quomodo Remp. dirigere cepisti? ignobilem credo aliquam Barbarorum manum repente in impetum et improvise latrocinio ortus sui auspicio tentasse.* Inde, cum nondum alius ex antiquis ad oculos meos datus sit Autor, qui pugnam cum Pictis hoc tempore vel ita memoraret, hanc ipsam præsumpsi accedente præsertim emphatico Eusebii loco libr. 1. de vita Constantini c. 25 ubi hæcce legimus: *Τῶς μὲν Πικτῶν βασιλεὺς ἔην διβαύς, εὐδοκῶν ἐν αὐτῷ καὶ περὶ ἀνεκῶν πραγμάτων. ὁ δὲ ταύτην διακόνει τὰς ἐτέρας.* Valefius equidem in Annotationibus ad hunc locum sic scribit: *De hac Trajectione*

jectione Constantini in Britanniam, nemo ex veteribus quidquam scripsit. Itaque rei ejus memoriam soli Eusebio debemus, qui Eipsum tempus non obscure hoc loco subindicat; paulo sc. antequam Constantinus expeditionem adversus Maxentium susciperet. Contigit igitur hac Constantini in Britanniam trajectio Maximiano Octavo Cæs. Anno Christi undecimo & trecentesimo, ut recte notavit Sigonius in libr. II. de occidentali imperio. At Savilius Eusebium hic falli existimavit. Sic enim notat ad hunc locum: Eusebius ignorasse videtur Patrem Constantini Eboraci in Britannia obijisse. Quid autem impedimento erit, cum particula *τεως* non tantum per interim, interea &c. vertatur, sed aliquando denotet: antea, quominus Textum hunc Eusebii vertamus: Antea vero transibat adversus gentes Britannorum, intus ad Oceanum sitas, subigens vero easdem, perlustrabat alias. & sic credamus eundem cum Pictis conflictum denotari; apud prudentiores sit arbitrium!

§. IV. Barbari interea, comperta morte Constantii Imperatoris, per quem aliquot domabantur vicibus, laxis habenis contra fidem & pacta grassati fuerant; Franci in specie cristas erexerunt, per hos Galliae haud intellexeris incolas, summo siquidem jure Cambdenus in Britannia p. 54. carpit istos, qui dum Caesaris historiam consarcinant, illum Francos in Gallia & Anglos in Britannia devicisse scribunt; cum illo tempore nec in hac Anglorum, nec in illa Francorum nomen del fando auditum fuisset, utpote qui multis post seculis in has regiones devenerunt. & B. Obrechtus in fragmento de Constantino M. p. 15. egregie fatur: Ante Valeriani Imperatoris tempora in Annalibus Romanorum ne nomine quicquam nota fuerat gens Francica, quae ex pluribus populis, qui libertati conservanda aut recuperanda studio commune sibi nomen adsumpserant, in maritimis Germania oris coaluisse creditur, ea tempestate, qua Imperii Romani virtus & fortuna

*fortuna atq; opes collabebantur. Finitimorum autem Societate
 & armis sibi junctis eo potentia brevissimo tempore interjecto
 Franci pervenerunt, ut Galliam, Hispaniam, Britanniam
 victoribus armis diripuerint, fortissimq; Imperatoribus, qui
 Galliæ ignavia pessundatum imperium restituerunt, perpe-
 tuam bellorum materiam suppeditarint, sapiusq; in suas pa-
 ludes rejecti nunquam tamen debellati sint. Quæ ipsa
 proluxa exposuit opera: Bœclerus in Historia univer-
 sali IV. Seculorum p. 105. f. cui adjiciatur Excell. Schurz-
 fleischius in volumine Disp. ubi diversis locis, quos index
 dabit, curioso satisfiet Lectori. His ergo Francis,
 ut denuo verbis Obrechtii utar, quod eadem omnem an-
 tiqvæ historiæ veritatem exhauriant, Constantinus Bata-
 viam eripuerat, pacemque eo terrore imposuisse visus fuerat.
 Sed illo in Britanniam profecto, spem diu duraturi adversus
 Pictos belli, statim arripuerunt tanquam occasionem non ne-
 gligendam: quando enim ignominiam & damna abolere
 ausuros, nisi nunc Gallias exercitu & duce nudatas aggrederen-
 tur. Talibus fidem ac fœdera pensantes, quæ alioquin
 gens illa facile spernebat, nuncium mortis Constantij accipiunt.
 Tunc vero Reges Francorum Ascaricus & Ragaisus nihil am-
 plius cunctati copias suas Rhenum transmittunt & cum in-
 genti provincialium terrore late omnia populantur.*

*§. V. Constantinus igitur felicibus transvola-
 vit Fatis, Barbarosq; cautè Vagantes nec ingruentem
 metuentes Victorem, insperato confudit impetu, & hinc
 inde dispersos congruo Marte perdidit, quin penitus
 prostravit, Reges etiam Ascaricum & Ragaisum prævia
 triumphali Pompa feris dilacerandos objecit & sic Gal-
 liam quieti ac gaudio restitutam regimini suo vindicavit.
 Eusebius de Vita Constant. lib. cap. XXV. generatim se-
 quentia prodidit: Postquam igitur in imperio firmatus
 est,*

est, primum quidem imperij partibus sibi a Patre transcriptis prospicere cepit; universas provincias quæ antea sub Patris administratione fuerant, cum summa humanitate perlustrans. Sed & Barbaros qui ad Rhenum & occidentalem oceanum positi novos motus concitare ausissent, cunctos suæ dominationi subjiciens, ex feris mansuetos reddidit. Alios v. reprimere contentus, tanquàm feras bestias ab imperij suis finibus absterruit: Eos videlicet, quorum insanabiles animos ad tranquillam & quietam vivendi rationem traduci nullo modo posse animadverterat. & Eutropius Hist. Rom. Lib. X. paucula hæcce reliquit: Constantinus Cæsis Francis atque Alemannis captisq; eorum regibus, quos etiam Bestijs, cum magnificum spectaculum muneris sui parasset, objecit. Sed magis dilucide Nazarius hæc ipsa insinuavit sic perorando: Tu Imperator optime, inito principatu adhuc ævi immaturus, sed jam maturus imperio, ostendisti cursum ætatis non expectandum infestatione virtutis: Tu exinde domi militiq; juxta bonus, nunquam gradum exulisti, quin ubiq; te gloria quasi umbra comitata sit. In ferocissimis Regibus, Ascarico & comite captis, tanta laudes bellicas auspiciatus es, ut jam inaudita magnitudinis obsidem teneremus. Ut Herculem ferunt tenerum adhuc atq; lactantem, duos angues manibus elisisse, ut jam infanti indoles futuri roboris imitaret: Sic tu Imperator in ipsis Imperij tui cunabulis quasi geminos dracones necare, peravissimorum Regum supplicia ludebas. Franci ipsi præter ceteros truces, quorumvis, cum ad bellum efferveret, ultra ipsum Oceanum æstu furoris cuncta Hispaniarum etiam oras armis infestas habebat. Si igitur sub armis tuis ita conciderunt, ut delei funditus possent, nisi divino instinctu, quo regis omnia, quos ipse affecerat, afficiendos filio reservasses.

§. VI. Sic terminos Cæsareæ potestatis ac ditiorum suarum heroicè pacaverat, at Galerius, cujus ad arbitrium per literas tota reciderat res, tyrannica nondum ejuraverat. molimina, quare etiam literis Constantini

rabido furore Vulcano concreditis, æquali insania ipsum principem perdere allaborasset, nisi Consiliarii prudentiores sangvinolenta fregissent intentata. Expressit id ipsum celeberrimus Antiquarius Obrechtus in Fragmento de Constantino M. p. 27. ita scribens: *Inter hæc Galerius, Comperta Constantij Mortis & Constantini felicitate & incrementu, licet Epistola allata arbitrium ipsius videretur expectare, vim tamen imperij assumptam facile conjectans, tantam iram animo concepit, ut & literas Constantini, & eum, qui attulerat eas, igni dare constitueret, hostilem ea ratione animum & bellum adversus Constantinum declaraturus, nisi prudentissimus quicq; Consiliarium ad moderatiora non satis potentem sui flexissent, exercitus desideria, Constantini apud omnes favorem, cum etiam civilis belli incertū exitum commemorando. Quibus motus Galerius amicus Constantino respondit, Cæsaremq; eum per omnes provincias declarari iussit. Hinc non est mirandum, tot numismata hodie exstare Constantini, non Augusti, ut ab Exercitu erat declaratus, sed Cæsaris Nobilissimi elogio, quod ipse primordijs suis sufficere iudicavit.*

§. VII. Solenni hac declaratione per Romanas sedes ditionesq; facta, cum effigies novelli Cæsaris inter imperantium signa ac imagines collocaretur, invidia superatus Maxentius, parentis, generiq; frivolus offensor, licentia brutali prætoriano militi concessa, plebiq; per injusta grassanti frivole cedens, Imperium seditiosa aggressus est manu & Augustus proclamabatur. Injurius hic in Constantinum est Onuphrius Panvinus Comment in Libr. II. fastorum ad A. MLXIV. p. 266. inaniter ponens: *Haud multo post Constantius Augustus Eboraci in Britannia moritur, cui euntis qui aderant, & præcipue Croco Alemannorum Rege, qui auxilij gratia ad Constantium venerat, adniventibus, legitimis exclusis filijs, Constantinus ex obscuriori matrimonio ejus & Helena Filius susceptus est IX. K. Augusti. Quo Romæ nunciato, prætoriani tumultu excitato, Maxentium Herculi Maximiani filium, qui sexio ab urbe lapide in villa sua, via Laticana sita morabatur, Augustum*
& ipse

& ipsi nuncupaverunt. Maxentium ferunt rei indignitatem
 baud passum fuisse, quum non solum nobi homines Severus,
 Maximinus, Alexander, & Valens sed & Spurius Constantinus
 fratribus legitimis prelati, ad Imperij fastigium erecti
 essent, ipse v. Imperatore nobilissimo genitus, omnibus
 postpositus, privatam agere vitam cogeretur. His igitur
 magnis ad concupiscendum imperium sacris instinctus Ro-
 ma à Prætorionis Imperator appellatus. Spurius siquidem
 nunquam fuit noster Princeps, & quid de Maxentii
 Supposititia generatione memoratum, alibi prostat,
 unde intensissimus alias Constantini hostis Zosimus
 rem totam magis dilucidè confecit Libr. II. C. IX. p.
 136. 137. scribens: Imagine Constantini Romæ, pro more, ex-
 hibita, Maxentius, Maximiani Herculi filius, non toleran-
 dum ratus, Constantino quidem ex animi sententia cona-
 tum suum succedere, qui muliere non matrona genitus esset;
 se vero, talis Imperatoris filium, neglectum jacere, pater-
 num imperium obtinentibus aliis: adjunctis sibi administris
 instituit Marcelliano & Marcello, tribunis militum, & Luci-
 ano, suilla carnis præbitore, quam fiscus populo Romano lar-
 giebatur; & aulicus præteream militibus, quos prætorianos vo-
 cant; in regium ab his solum collocatus est, magnis se vi-
 cissim muneribus adfecturum pollicitus eos, a quibus hoc
 consecutus esset. Facinus quidem ipsum auspiciati sunt, Abellio
 prius interfecto, quod is præfecti urbis locum obtinens
 horum molitionibus adversari visus esset. Adjiciatur huic
 Orosius Libr. VII. Hist. Gobelinus Persona Æt VI c.
 XV. & recentiores promiscuè.

§. VIII. Metuens verò hicce tyrannicus regiminis in-
 vator, Galerium & quem in consortium Majestatis assumpse-
 rat Severum, nec imprudenter conjiciens, quod totius O-
 rientis potestas contra seditiosas ipsius machinationes

B

immi.

immineret, quò sub umbone inanique paternæ com-
petentiæ prætextu lateret, eundem à privata vita Ro-
mam ad fasces imperii emolumentumque sui revoca-
vit, idque, quemadmodum opinabile, Senatu per o-
mnia consentiente. Sic enim Panegyristes Maximiano
& Constantino dixit: *Fecit Roma ipsa pro majestate no-
minis sui, ut ostenderet, posse se etiam imperatoribus imperare,
abduxit exercitus suos ac tibi reddidit.* Et cum ad sedandos
animos auctoritatem privati principis attulisset, supplices
tibi manus tendens, vel potius queribunda clamavit; Quo-
usq; hoc maximiane patiar me quati, te quiescere? liber-
tatem mihi adimi, te usurpare tibi illicitam missionem?
*An quod divo Augusto post Septuaginta ætatis, quinquagin-
ta imperii non licuit annos, tam cito licuit tibi - - Redde te
gubernaculis meis: Et quoniam tranquillo mare portum intra-
re non properasti, vade per fluctus, mei quidem amore sollici-
tus, sed tua majestate securus* Et. Et. adjiciatur Tertullianus
de morte persecutorum Cap. XXVI. Eutropius interim
Hist. Rom. Libr. X. Causam, cur Romam accesserit Maxi-
mianus, in pruritu regiminis invadendi, collocavit,
dicens: *Rome interea prætoriani excitato tumultu Ma-
xentium Herculis filium, qui haud procul ab urbe in via
publica morabatur, Augustum nuncupaverunt: quo nuncio
Maximianus Hercules ad spem erectus resumendi fastigii, quod
inventus amiserat, Romam advolavit à Lucania. Cui ad
stipulatur Orosius Libr. VII. scribens: Maximianus
Herculis - - occasione filii sollicitatus, qui imperium ab-
jecerat, arripuit tyrannidem.*

§. IX. Nec equidem metus hicce sterilis ac fru-
straneus evenit, Galerius etenim Severum Italico desti-
navit discrimini, qui & strenuissime vindictam sumsis-
set, nisi copiarum scelere destitutus desertusque, Ro-
mam ac omnem Italiam cœleri fuga relicturus inque
hunc

hunc scopum Ravennæ ad momentum hærens, per fraudes Maximiani illorum exivisset & contra promissa ac conventa truculenter fuisset interemptus. Eutropius hæc eadem, l. c. sic memoravit: *Adversum motum pratorianorum atque Maxentii Severus Caesar Romam missus à Galerio cum exercitu venit: Obsidensque urbem militum suorum scelere desertus est. Aucta Maxentio opes, confirmatumque imperium, Severus fugiens Ravenna interfectus est & Zosimus tunc quidem temporis advenisse, Maximianum opinatur, hæc habens Libr. II. cap. X. His cognitis, Severum Casarem Maximianus Galerius ablegat, bellum Maxentio facturum. Eum mediolano profectum, & cum Maurorum ordinibus accedentem, Maxentius militum animis majori ex parte pecunia corruptis, atque etiam præfecto pratorio Anullino sibi conciliato, nullo negotio vicit. Severus fuga Ravennam se contulit, urbem munitam & populosam, quæque copiam alimentorum tantam haberet, quanta tum ipsi, tum militibus ejus sufficeret. Hæc cum Maximianus Herculus intellexisset, ac de filio Maxentio non ab re sollicitus esset, Lucania relicta, in qua id temporis degebat, Ravennam contendit: quumque videret, Severum hac invitum ejici non posse, quod munita esset, & commeatu abundaret: Sacramentis circumvento, Romam ut veniret, persuasit. Quo quidem pergens, ubi quemdam ad locum venisset, quem tres tabernas vocant, ab insidiis, quas eo loco Maxentius collocaverat, adprehensus necatur, inserta laqueo cervice. Consentiunt in circumstantiis ferè omnibus Orosius l. c. Otto Frisingensis Chron. libr. IV. c. 1. Marianus Scotus Chron. libr. II. Ætat. VI. Gobe-
linus Æt. VI. c. XV. Pomponius Lætus Comp. R. Hist. Onuphrius Panvinius p. 266. Camerarius ad Nicephorum aliique.*

§. X. Interea disquisitionis adhuc erit, cur ex
citatis Autoribus Zosimus, Victor & quidam ex recen-
tioribus locum scelestissimæ cædis designent Tres Ta-
bernas, cum reliqui unanimiter Ravennam citaverint.
Notæ sunt tres Tabernæ in via Appia ad meridiem
sitæ, adeo ut ex itinere Paulino celebrentur, Legimus e-
nim Act. XXII. 15 καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ πρὸς
ἡμῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν, ἄχρις Ἀππίας Φόρου καὶ τριῶν
ταβερνῶν. Et cum ibidem fratres audivissent de nobis,
prodierunt in occursum nobis usque ad Appii forum
& tres tabernas. Conferentes ergo Ravennam, quæ
ad septentrionem sita, dubium statim inevitabile na-
scitur, quod tres Tabernæ circa forum Appii sitæ, non
possint intelligi, nam Roma interjacet hisce locis & ci-
tius Roma offenditur, quam tres Tabernæ, quæ ali-
quot milliaribus adhuc versus meridiem Romæ di-
stant. Scaliger ergo ad Eusebium n. 2323 fidem con-
ciliabit præsumptis suis, quando dicit: *Eutropius, ex
eoque Hieronymus in Chronico Eusebii, & Aurelius Victor
Ravenna interfectum Severum scribunt; Epitome Victo-
ris Roma ad tres Tabernas extinctum.* Zosimus lucem
aliquam adferre videtur: Severum desertum à suis, Ra-
vennam urbem munitam, confugisse, inde Herculi blandi-
tiis pertractum, ut Romam veniret, in itinere in insidias
incidisse eo loco, qui ad tres Tabernas dicitur. At tres Ta-
berne fori Appii ultra urbem sunt, Terracinam euntibus. Se-
verus autem Ravenna decedens prius in Terracina tractum
pervenit, quam Romam? Ego autem non dubito, illas tres
tabernas in agro Ravennate fuisse, neque aliter posse col-
ligi ex verbis Zosimi: Alterum autem Victorem deceptum ὁμο-
νομίᾳ loci, putasse eas esse tres tabernas, quæ sunt ad forum
Appii. De Tabernis interim multarum provinciarum
plura dat Cellarius in Geographia Antiqua, cui ge-
mina

mina habet Dionysius Petavius in notis ad Juliani Ep.
ad Athenienses p. m. 100.

§. XI. Redierat sic inter triumphales populi acclamationes Herculus, Romam ergo inque ista novellum Imperatorem omni sagacitate communivit. Sic enim citatus Panegyristes pergit: *Quanta opus fuit tibi imperator aeternae, providentia, quanta auctoritate ut subfidia Reipublicae erigeres, exanimata recreares, dilapsa colligeres? Et paulo post: statim igitur ut precipitantem Rempublicam refrenasti, Et gubernacula fluitantia recepisti, omnibus spes salutis illuxit; posuere venti, fugere nubes, fluctus resederunt: Et sicubi adhuc in longinquiorebus terris aliqua observatur obscuritas, aut residuus undarum pulsus immurmurat, necesse est tamen ante tuos nutus dilucescat Et sileat. Et certe provida haecce urgebatur sollicitudo, Galerius enim vindictam captaturus ob necem Severi, Exercitum Italicis admovit oris, tentassetque strenuos conflictus ac obsidionem Romanæ urbis, nisi perfidia militum suorum territus eorundemque defectionem metuens, quod omnia reperisset adversa retrogredi ac in fuga salutem quaerere fuisset coactus. Zosim. Libr. II. c. 10. hæc eadem sic delineavit: Quum Maximianus Galerius baud æquo tulisset animo, quæ in Severum Caesarem designata fuerant; Ab oriente Romam eundem statuit, Et meritis Maxentio pœnas irrogandas. Ut in Italiam adpulerat, parum fidos erga se militum animos sentiens ad orientem, nullo commisso praelio rediit. Et ante ipsum Aurelius Victor de Cæsaribus: Quod ubi Armentarius accepit: Severum Caesarem, qui casu ad urbem erat; arma in hostem ferre prope jubet, id circum muros cum ageret desertus à suis, quos premiorum illecebris Maxentius traduxerat, fugiens obsessusque Ravenna obiit. Hoc acrior Galerius, adscito in consilium Iovio, Lucinium veteri co-*

gnitum amicitia Casarem creat Augustum: Eoque ad munimentum Illyrici relicto Romam contendit. Ibi cum obsidione distineretur: Militibus eadem, qua superiores via attentatis, metu, ne defereretur: Italia decessit. Quibus utrisque facem dabit splendidiorem Tertullianus libr. de Mortibus persecutorum Cap. XXVII. Ubi memorat sequentia: Galerius interea, coacto exercitu, invadit Italiam, ad urbem accedit Senatum extindurus, populum trucidaturus: verum clausa & munita omnia offendit. Nulla erat spes irrumpendi oppugnatio difficilis, ad circumsedenda moenia non satis copiarum: quippe qui nunquam viderat Romam, aestimaretque, illam non multo esse majorem, quam quas noverat civitates. Tunc quaedam legiones detestantes scelus, quod socer generum oppugnaret & quod Romani milites Romam, translatis signis imperium reliquerunt. Et jam ceteri milites nutabant, cum ille fracta superbia, demissisq; animis, Severi exitum metuens, ad pedes militum provolutus orabat, ne hosti traderetur, donec promissis ingentibus flexit animos eorum & retro signa convertit; ac fugam trepidus cepit; in qua opprimi facile potuit, si cum paucis quispiam sequeretur. Quod cum timeret, dedit militibus potestatem, ut dispersi quam latissime diriperent omnia vel corrumperent, ut si quis insequi voluisset, consilia non haberet. Vastata est igitur ea pars Italia, quo pestiferum illud agmen incescit, expilata omnia, mulieres corruptae, virgines violatae, extorti parentes & mariti, ut filias, ut conjuges, ut opes suas proderent. &c.

§. XII. Interea quo fortior furori Orientis ac indignationi Galerii iret obviam, neque extra deessent subsidia, hinc Senex Herculus Galliam petiit & Constantinum, Imperatorem solenniter renunciatum, ac filiae suae Faustae desponsatum ad defensionem Italiae obligavit. Agit de hisce nuptiis copiosissime Panegyricus

cus iste, qui Maximiano & Constantino in feriis nuptialibus dictus; cujus epitomator Tertullianus erit, quando l. c. refert: *Herculus vero cum Maximiani nosse insaniam cogitare cepit, illum audita nece Seberi, inflammatum ira, cum exercitu esse venturum & fortasse adjuncto Maximino, ac duplicatis copiis, quibus resisti nullo modo posset, urbe munita & rebus ceptis inimicis diligenter instruens, proficiscitur in Galliam, ut Constantinum partibus suis conciliaret suae minoris filiae nuptiis.* Convenerat jam dum inter Parentes de conjugio hocce ut panegyristes citatus pluribus docet, cui addatur Orat. i. Juliani p. m. 7. cum notis Spanhemii ad eandem paginam D. lin. 1. *Sed cum Principis nostri continentia ab ipso sine pueritiae, illico matrimonii legibus eundem traderet, ut primo ingressu adolescentiae formaret animum maritalem, nihilque de vagis cupiditatibus & nihil de concessis aetati voluptatibus in sacrum ipsius pectus admitteret, quod cit: Panegyricus habet; hinc secundus fuit maritalis congressus, quem cum Fausta Herculi filia celebrabat. An interim copus Maximiani fuerit, ut promissa Constantino Fausta filia, eoque promisso impleto fallere conatus fuerit hominem, & persuadere, ut discedentem ex Italia Galerium Maximianum persequeretur, & insidias Maxentio strueret? Quod Zosimus habet, nunc non disquiram, si demum notavero, quod Zosimus haud congrue nuptias hasce conventui Carnuntensi postposuerit, quem imitati sunt Boeclerus in Hist. Univerf. IV. Sec. 1. p. 131. Micraelius Hist. Pol. Lib. II. Secl. IV. p. 364. aliique, nam plurimum habebit incommodi haec ipsa connexio ex circumstantiis temporum quod prudentissime judicavit item B. Obrechtus quando Tertulliano calculum adjecit suum in fragmento p. 30. asserens: *Herculus Ma-**

ximianus, ut partes suas alia societate quoque validiores redderet, in Galliam ad Constantinum proficiscitur, eique Faustam Filiam suam in matrimonium collocat, atque Imperatorem Augustum eum solenniter renunciat, atque ad Italiae defensionem auxilia ejus exposcit, & post paucula memorans: Constantinus agebat tunc annum ætatis V. Et ricepsimum, quando secundum matrimonii fœdus iniri, jam satis functa priore ejus conjuge Minervina, quam admodum adolescens duxerat, Et ex qua ei natus filius Crispus.

§. XIII. Nuptiis hisce consummatis, cum Galerius quam turpissimè fugam arrepsisset, & sic extraneis amplius opus haud esset copiis, Romam concessit Hercules, ut cum filio suo Maxentio præfaret imperio, advertens autem redundare ad novellum Imperatorem omnè nuperæ victoriæ gloriam, ipsumque è contra scopo præfixo frustratum iri, invidum movere conabatur lapidem, quò militum civiumque animos, filio ademptos, sibi tantum vindicaret. Sed frustraneus planè evenit rancor, cum crudelis hicce Imperii affectator, Roma exulare adactus, omnem planè accessum potestatemque amiserit. Generatim hoc exhibent, Eutropius Hist. Rom. Libr. XI. sic referens: *Herculus tamen Maximianus, post hæc in concione exercitus filium Maxentium denudare conatus seditionem Et convitia militum tulit. Inde ad Gallias profectus est, dolo compositio, tanquam à filio esset expulsus, ut Constantino genero jungeretur. Zosimus Libr. II. c. X. ubi Ideam format sequentem: Imperio recuperando intentus Maximianus Hercules, ut milites à benevolentia Et studiis erga Maxentium alienaret, operam dabat. Et Orosius hæc habet Libr. VII. Hercules Maximianus persecutor Et ex Augusto Tyrannus, confirmatum jam in imperio filium veste Et potestate*

potestate Regia spoliare conatus. Convitiis autem actum-
 libus militum palam conterritus, in Galliam profectus est.
 Quæ ipsa verba Marianus Scotus ad punctum descri-
 pfit. Lib. II. Ætat. VI. Speciatim verò jam ante hos ipsos
 rem omnem clarissimè Tertullianus L. c. Cap. 28. sic
 expressit: *Post hujus fugam, cum se Maximianus alter è*
Gallia recepisset, habebat imperium commune cum filio.
Sed juveni magis parebatur, quam seni; quippe cum prior
et major filii potestas, qui etiam Patri reddiderat imperi-
um. Ferebat iniquo animo Senex, quod non posset liberè
facere quod vellet; et filio suo puerili emulatione invidebat.
Cogitabat ergo expellere adolescentem, ut sibi suam vindicaret.
Quod facile videbatur, quia milites erant, qui Severum
reliquerant. Advocavit populum ad milites, quasi con-
cionem de presentibus reipublice malis habiturus. De quibus
cum multa dixisset, convertit ad filium manus et illum esse
dicens autorem malorum, illum principem calamitatum,
quas Resp. suslineret; deripuit ab humeris ejus purpuram.
Exutus, ille precipitem se de tribunali dedit, et à militibus
exceptus est. Quorum ira et clamore perturbatus est im-
pius, et ab urbe Roma tanquam superbus aliter exactus est.
 Quare nec erit operæ pretium, ut perquiramus cau-
 sam, cur Gobelinus Persona ætate VI. C. 15. hoc etiam re-
 spectu scripserit: *Maxentius flagitiosus ac pessimus e-*
rat; patrem suum Maximianum Herculum ab urbe depu-
lit, quia timuit cum imperium resumpturum.

§. XIV. Abierat sic denuo, quod vidimus in Gal-
 liam, sed cum Constantinus ferebat Maxentium in tantis
 malis ludentem, quod Nazarius in Panegyrico suo ad
 Constantinum Augustum observavit, inaniqve Soceri
 sui arrogantiae nondum assurgere vellet, hinc notante
 Tertulliano L. c. Cap. XXI. profectus est ad hostem filii
 C
 sui

sui Maximianum, quasi ut de componendo Reip. statu cum eo
 disputaret: re autem vera, ut illum per occasionem recon-
 ciliationis occideret, ac regnum ejus teneret, exclusus à suo, quocunq;
 venisset. Alii verò crediderunt, quod iter istud susce-
 perit, quo Diocletianum moveret, ut is Imperialem
 resumeret dignitatem, sic siquidem conjecturabat,
 quod aperto gressu ad fasces ipsemet quoque redire
 valeret. Ad propositum hocce maturandum, antea jam-
 dum literas Diocletiano transmiserat, quorsum revo-
 cari possent verba Eutropii Hist. R. Libr. X. data: *Her-
 culius Diocletianum etiam per literas adhortatus est,
 ut depositam resumeret potestatem.* Postquam verò
 perhibente eodem Eutropio, literas hasce irritas ha-
 beret Diocletianus, iteratis vicibus ac prælens scopum
 festabatur, irrito nihilominus successu, Zosimus enim
 L. c. hæcce notavit: *Interim Maximianus etiam Her-
 culius eas turbas, quæ Remp. vexarent, indignè ferens, ad
 Diocletianum id temporis Carnuni (oppidum hoc est Celticum)*
 (errare hic Zosimum ac decipi ex urbe quadam, quæ
 idem in Celticis sustinuit nomen, satis constat, expref-
 se enim Eutropius decidit: Salonas concessisse Dio-
 cletianum, cui consentiunt inferius citanda. Conferri
 interim poterit Cellarius de Salona Geograph. Antiq.
 Libr. II. C. VIII. p. 61. seq. item de Carnunto L. c. p. 551.
 seq.) degentem venit, eiq; persuadere nititur, ut imperi-
 um resumeret, nec id pateretur, tam diuturno tempore tan-
 tisq; laboribus ipsorum conservatum, insanienti juventa,
 ac illorum dementia, à quibus occupatum esset, expositum
 quasari. Verum Diocletiano postulatis ejus non assenti-
 ente, sed negotiorum occupationi quietem anteferente, (nam
 fortassis etiam rerum perurbationem sequuturam prospici-
 ebat, ut erat vir Religionis observantissimus) Herculus eo

CONATU

conatu frustratus, & Ravennam usq. progressus est. Et Jo. Baptista Egnatius sequentia *Libr. II. Rom. Princ. tra-*
dit spicilegia: Diocletianus certe Constantius in proposito mansit. Nam per decem annos, quos privatus Salonis suscepit, hortorum amœnitate vacans; iterum ad imperium sollicitatus, à privata vita abduci non potuit; restatus, nullos sibi unquam soles letiores affulxisse.

§. XV. Eodem tempore Carnunti præsens simul, uti vidimus, fuit Galerius, de cujus intentione ac desiderio, itemqve decisio ad talia per Diocletianum tandemqve correctione Herculi sequentia prostant. Aurelius siquidem Victor dialogum reliquit talem: Diocletianus vero apud Nicodemiam sponte fascis imperiales relinquens in propriis agris consenuit. Quod, dum ab Herculo atq. Gallio ad recipiendum imperium rogaretur tanquam pestem aliquam detestans, in hunc modum respondit, utinam Salona possetis visere olera nostris manibus instituta, profecto nunquam istud tentandum judicaretis. Et Pomponius Lætus excerpfit hæc: Diocletianus stimulus collega, ut imperium una repeterent, contraxit: differuntq. se peste liberatum, nolle amplius venena imbibere, satis se pro Rep. elaborasse, & tempus appetuisse, ut sibi vivat: & vixisse non posse testari, nisi postquam in patria sua, hoc est Salonis, holera servisset. Quum ille res angustas pro ea dignitate qua præcesserat, obiceret, respondit non esse turpe homini qui summum bonum in animo posuerit, honestam profiteri pauperiorem; exemploqve Veterum, & præsertim C. Fabricii, castam opinionem confirmabat. Et non multo post addit: Diocletianus, qui ab tanto rerum culmine secesserat, nullius consilio adduci poterat, ut pœniteret. His B. Obrechtus ex Antiquioribus dilucidata affert, quando. *Fragment, p. 35.*

scribit : Ambo tum Maximiani orarunt Diocletianum , ut
recipere vellet imperium , quod tam florens reliquisset , ejus-
que adversus juniorum proterviam defensione ante partem
gloriam suam amplificaret : ad quæ ille , baud secus ac si
scelere aliquo contaminaretur commotus , non sinant Dii , in-
quit , qvi à tantis laboribus periculisq. requiem optatam dede-
runt , ut contra illorum auspicia sacrum diadema ac fasces
attingam , perjurioque mihi tuisque Galeri , rebus exitum
infaustum accerssam . Si quæris in quem fortunam tuam
inclines , non tibi iste jam prolapsus paries respiciendus . Li-
cinius potius adiutorem sume , quem virtus militaris pria-
dem tibi monstravit : Huic bella adversus hostes tuos geren-
da ut tradas , svadeo , & si ita videtur majestatis tue parti-
cipem facias . Te verò Maximiane pro fraterna nostra
necessitudine , per Jovis Capitolini Numen abdicationi nostræ
presens , exhortor , meum exemplum , quam precipitia illa
consilia sequi malis &c. &c.

§. XVI. Monitis hisce debuisset cedere Maxi-
mianus Herculius , sed percitus libidine regnandi , ter-
tia tandem vice , ad Constantinum generum transit , in-
fidias ipsi struens , per fortunam tandemque per Fau-
stam conjugem manifestatas ac interruptas , quibus & in-
teritum sibi met ipsi acceleravit . Describunt hæc ipsa
succinctis ac planè contractis lineolis quàm plurimi .
Eusebius Libr. VIII. H. E. C. XIII. A his includit ea-
dem verbis : Sub id tempus Maximianus - - - cum adversus Con-
stantinum insidias moliri deprehensus esset , fœdissimo mortis gene-
re interiit . Primusque hic fuit , cujus ut impii ac sceleratissimi ho-
minis imagines omnes & statua , ceteraque id genus monumenta ,
quæ in honorem imperatorum erigi solent , dejecta atque abolita sunt .
Eutropius hocce reliquit in compendium : Herculius moliens
Constantinum reperta occasione interficere , qui in Gallia & militum
& provincialium ingenti jam favore regnabat , casis Franciæ atque
Germaniæ

Alemannis, captisque eorum Regibus - - Detectis igitur insidiis per Faustam Filiam, quæ dolum viro enunciarat, profugit Hercules Masiliam, ibique oppressus (ex ea etenim navigare ad filium preparabat) pœnas dedit iustissimo exitu. Aurelius Victor scribit: Maximianus Hercules à Constantino apud Masiliam obsessus, deinde captus, pœnas mortis genere postremo fractis laqueo cervicibus luit. Ruffinus H. E. Libr. IX. Cap. XVI. reliquit ista: Maximianus - - cum à filio Maxentio in urbe Roma tyrannidem tenente, fuisset expulsus, ad Constantinum, tanquam ad generum miserationis causa confugiens, insidias ipsi, à quo religioso susceptus fuerat, molitur. In quibus turpiter deprehensus, turpius perit: Ita ut post interitum ejus statua ejus atque imagines auferrentur ac in adibus publicis vocabula ejus nominis mutarentur. Et Zosimus tandem Libr. II. C. XI. adjicit: Maximianus Constantino etiam struere nitebatur insidias, eorum opera militum, quos ille penes se habebat. Verum quod Fausta conatum illius antevertisset, ac rem totam Constantino indicasset, in desperationem rerum omnium adductus Hercules, apud Tarsum morbo extinguitur. (confundit hic Hercules cum Galerio Maximiano Zosimus) Æquali processu rem confecerunt Orosius Libr. VII. Mariannus Scotus Libr. II. atat. VI. Otto Frisingensis Chron. libr. IV. Cap. 1. Gobelinus Persona etate VI. C. XV. Cuspinianus innumerique ex recentioribus.

§. XVII. Tertullianus verò l. c. Cap. XXIX. & XXX. ac Panegyricus iste Constantino dictus, cum apud Treviros ageret, prolixissimè fastum invidiamque atque crudelitatem Maximiani Herculi tandemque miserrimum istius docuerunt interitum, quocum reliqui sparsim juncti abundantissimè illustrabunt omnia,

cum verò stili ipsiusque inprimis veri nitore rem omnem quam acutissimè connexuerit B. Obrechtus, hinc qui chartæ parsi, verba ipsius nunc tantum submitto, sic autem totam persequitur causam, & quidem, primò, quod Constantinus noluerit assurgere intentatis, quæ per Herculum contra Maxentium dirigebantur, sed regimini tantum suo prospexerit, hisce illustrat dictis p. 31. seq. *Herculus Romam reversus est, ubi mox apud milites in Concione filium accusare atque stolido ausu imperio spoliare conatus, ipse ab adversantibus ambitiosi senis consilia, depositus atque dejectus est. Rediit itaque ad generorum ira ultionisque cupidine ardens, ut armis opeque illius, denuo amisam dignitatem recuperaret. Sed ille abhorrebat à bello civili eo tempore, quo externus hostis imperii limitem premebat; itaque hoc obientu Maximiani postulata elusit, qui ea spe destitutus ad Galerium abiit. Constantinus vero provincia sua imperiique securitate imposterum prospicere diligentius decrevit. Neque satis arbitratus, si ipse non lacefferetur, cum tot rebellionum serie didicisset, Barbaros omne ab irruptionibus vacuum tempus in bellicos apparatus infumere, omnes copias suas Rhenum transduxit & in Bructerorum fines emisit. Artem quoque belli adiecit, ut nulla adventus ipsius fama pramonitos hostes, qui alias in sylvas & paludes se abscondere solebant, eoque incautos adoriretur. Inde ingens cades facta, vici, quotquot adiri potuerunt, igne consumpti, pecorum magna praeda abacta, captivi plurimi, non in aliud servati, quam ut in spectaculo inhumaniter feris dilaniandi obicerentur. Qua savitia ostendit Constantinus, quanta fiducia sperneret ejus gentis bella atque iras, & quo animi proposito adversariorum arma & perpetua odia provocaret. Sed id numerum quoque hostilium copiarum auxit, omnibus, qui hactenus separatim pugnaverant, vires & consilia ob superplaciorum*

pliorum metum conjungentibus. Chamavi, Cherusci,
 Vangiones, Alamanni, Tubantes, cladibus & exidio Bructe-
 rorum edocti, in unum consilere, innumerabilem exercitum
 contraxerunt & Rheno superato immanis feritatis exemplis
 & terrore omnia impleverunt. Tum vero maxime leta-
 batur Constantinus, quod tanquam in Compendium bello
 redactio, conjunctos hostes aggredi posset, & partim ut exerci-
 tum Barbarorum coram conspiceret, partim ut fiduciam
 hostium auget, ipse cum duobus tantum equitibus progres-
 sus est ad fluvium, qui castra hostium teli jactus latitudine
 dirimebat, exprobravitque inerciam ac segnitiam, quod ne nunc
 quidem, cum abesset Imperator Romanos invadere auderent.
 Credidere hostes amicum cause & partibus ipsorum esse, qui
 tam audacter prope vallum succedere non dubitaret, rogi-
 tantibusque, ut vera profiteretur, ille nunquam meliorem
 occasionem fuisse reponit opprimendi Romanos, omnia apud
 ipsos esse incompressa, Constantinum procul, Germanos ve-
 ro crudelitatis in suos exercite memores esse debere in expe-
 tendam ultione. Statim per tota castra iste sermo differtur,
 ingens ardor eundi in hostes omnes invadit: rapiunt arma &
 in aciem discurrunt. Id futurum ratus Constantinus suos jam
 castris eduxerat, monitos, ut priorum victoriarum memores,
 hostem, non tam ad pugnam quam ad cadem ipsorum, quos
 fugere credat improvide occurrentem, clamore, alacritatis
 sue indice excitato, & impetu acerrimo facto, excipiant.
 Nec pluribus opus erat incitamentis. Ipse tanta vi & ce-
 leritate ruit in hostes & ubique qua exemplo, qua voce suos
 confirmat, ut nunquam tam certam victoriam spe animisque
 conceptam appareret. Germanis primo adventantium Ro-
 manorum clamor vanus visus erat; at mox ubi viderunt
 ipsum Constantinum adesse & serio rem agere, fiducia inter-
 rorem versa, ita animus conciderunt, ut paucis ad prali-
 um

am, plerisque, ne ad fugam quidem vires suppeterent. Quo major numerus fugentium, eo plus consternationis, pluresque à suis proculcati & prostrati, reliqui ad internecionem occisi, paucis ex ingenti exercitu superstitibus. Qui ad suos cladis nuncii, tantum terrorem sparserunt, ut cuncti Patriam Rhenoque prætextos agros, aménitate & fertilitate insignes, exilio & incultis montium permutare malent, omnisque adversari patanto paulò ante armatorum numero horrescens, deserta Romanorumque usibus vacua relicta sit. Eam Constantinus anno sequenti castellis plurimis, per loca opportuna dispositis, cum in terrorem hostium, cum in suarum victoriarum firmamentum communivit: qua in re etiam id spectavit, ut, si aliquando ad alia Imperii loca exercitum suum vertere Reipublicæ necessitas cogeret, omnia à tergo iuta relinquere posset.

§. XIIX. Secundò autem de Herculi Maximi-
ani primis contra Constantinum insidiis earundemque occasione habet hæc p. 37. seqq. Cum vero pate, quāquā infida (quæ inter Galérium Maximianum & Maximianum, Licinium & Maxentium coaluerat) hoc modo res composita essent. Hercules ut solent, quibus cupiditates immense & consilia incerta sunt, omnium fidem damnans, novamque societatem quasi contra se initam suspectans, propere Carnunto discessit & in Galliam recessus est. Hic serio perpendens miseram suam sortem, ex quo amicum in Lucania secessum vitamque privatam relinqvens, se omnium contemptui, majestatem vero, improspere reumptam, ludibrio exposuerat, quod nulli viribus, exercitibus provinciæque instructa esset: Denuo otium laudare cepit, obiectaque purpura Constantinum generum obsecravit, ut in suo Imperio reliquam senectutem jam annis & curis exhaustam peragere sibi liceret. Jam antea ille soceri intempestivā imperandi libidē tacitus improbaverat: Itaque vehementer letatus est tandem illum recipiscere & multo majore reverentia & honore quam unquam aliàs exoptum, eligere jussit locum in Gallia, quem in habitare mallet: Cumque veteris provincia ipsi videretur placere & Arelatum magnificis ædificiis situque splendidissimo, non urbem tantum socero assignavit; sed redditus annuos adjecit, summum dignitatis sumptibus & impensis pares insuperque rem sibi gratissimam illum facturum esse professus est,

est, si praesentia & consiliis, dum adhuc cruda senectus, vellet
 se rempublicamq; adjuvare. Perstitit igitur Maximia-
 nus Augusta Trevirorum, quae sedes electa fuerat Constanti-
 no, & palatio splendido alijsq; edificijs publicis magnifice ex-
 culta erat. Nihil ibi aut publicis & solennibus spectacu-
 lis latum, aut in consultationibus serium peragebatur, cui
 non interesset Maximianus, felix senex, ni imperij cupido
 insatiata praesentem fortunam everteret, dum nova tran-
 quillitati, vetera pericula, praesentibus rebus quietis, fu-
 tura & incerta anteponebat. Constantinus omnia consilia sua
 intenta habebat contra externos hostes tuendis firmandisq;
 Imperii limitibus: Igitur sicut superioribus expeditioni-
 bus & victoriis ab injuria & contemptu Imperium vindicave-
 rat, ita jam perpetuo terrore injecto hostes continere, Rbe-
 numq; apud Coloniam Agrippinam ponte lapideo sternere
 statuit, eo loco ubi Germania maxime aperta & ferocissimis
 nationibus instructa erat. Persuaserat enim sibi praeter
 emolumenta maxima, etiam gloriam suam se exinde consecu-
 turum, si Julij Caesaris, qui primus Romanorum cum exer-
 citu Germaniam intravit, exemplo ac proposito semper Ger-
 manos metu suspensos teneret, atq; de suis magis tuendis,
 quam invadendis alienis sollicitos redderet. Ornamentum
 quoque illud opus futurum esse provincia suae & quoddam
 trophaeum permanens de flumine & trans Rhenanis
 Gentibus superatis erectum. Igitur, ubi maximus & al-
 tissimus amnis est, saxa ingenia demersa & cista seu sponde
 lapidibus graves fundamenta praebuerunt, pilis firmissimos
 arcus sustentantibus. Duraverunt ad nostra tempora tan-
 te motis vestigia & reliquia in fundo Rheni, per dimensa
 pilarum spatia deprehensa, ab ijs, qui monumenta, quae
 tempus exedit, curiosius rimari conati sunt. At Germanos
 non diu sefellit, quantum sibi perfecto ponte periculum im-
 mineret,

D

mineret,

mineret & non pauci populi talium operum adhuc imperiti
& rudes, incrementis inusitata structura territi, missis ob-
sidibus, pacem pepigerunt, amissa, ut rebantur, securi-
tate, quam amnis interfluens hactenus ipsis praeberat. Franci
verò tunc quoque nominis foederisq. sui memores, ut Con-
stantinum à ponte muniendo ac novo servitutis instrumento
perficiendo averterent, arma impigrè rapuerunt, non dubi-
tantes, remotiores quoque populos vires suas lubenter esse
sociaturos, postquam liquido ipsis constaret, Romanos, post-
quam veteres à natura datos terminos migrassent, nullum
deinceps ambitionis suae finem posituros. Consilia isthaec &
novi motus cogniti, statim per eos, qui nuper in fidem ac-
cepti. Studia sua in Romanos, proditione popularium ap-
probare festinabant, perpulerunt Constantinum, ut inter-
misso opere, omnes suas copias contraheret, atq. navium
magnum numerum eodem appellere juberet, cunctis viribus
novi belli discrimen aditurus. Sed hoc consilium dissuadebat
vehementer Maximianus pater, paucos rebellantes minore
impendio prostigari posse dicentis, cavendumq. esse, ne po-
puli nuper in amicitiam accepti, statim belli malis atteran-
tur, innoxijq. nocentum culpam luant. Unde enim tanto
exercitui comitatus? cum Franci sua, objectu silvarum,
aliorumque amnium tucantur. Divideret ergo potius copias,
neq. omitteret pontis structuram: nec pateretur famam
emanare, Germanos ostensis tantum armis, Romanorum
opera, tanta diligentia ac spe suscepta impedire posse: De-
niq. nomen Constantini & praesentiam ad bellum istud confi-
ciendum vel solum maximum allaturum esse momentum, &
securitati in posterum consuli, si nominis terrore ipse bella
propulset, dum militum manus munimentis struendis tantis-
que molibus aggerandis occupentur.

S. XIX. Porro item moliminum horum sper-
nen-

nendum expressit exitum p. 42. seqq. h. m. Persuadus
 hisce Constantinus nullam perfidiam suspicatus, cum selectis
 copiis contra hostes est profectus, dimisso prius socero, mul-
 tisq; qui Arelatum eum deducerent, militibus ad tutelam
 honorisq; gratia aditis, Aduis quoq; per quos transeun-
 dum seni erat, omnia venerantium obsequia, ipsi exhibere
 iussit. At ille siue hactenus semper in perfidia fraudisq; oc-
 casionem intentus, Et ideo illius consilii autor, quo generum
 numero hostium oppressum iri sperauerat: siue subita animi,
 studijs occurrentium inflati, leuitate accensus, imperium rur-
 sus invadere Et ad se irabere generi opes constituit. Id autem
 propositum primò callide dissimulans iter faciebat lenio gradu,
 ut commeatus, qui in mansionibus repositi erant, consume-
 ret, exercitusq; se qui forte contra eum missi forent, omnium
 rerum inopia tardaret, atq; interim profusa liberalitate
 ubiq; homines sibi conciliare studebat; donec Arelatum per-
 venit: Tum enim penitus nudavit cogitationes impias, ad-
 sumpta purpura, militibusq; in concionem vocatis, Et mule-
 tis magnisq; donis atq; maioribus promissis propositis, ut in
 sua verba sacramentum mutarent. Misit etiam in omnes
 partes edicta, Et ad exercitus epistolas, quibus omnes im-
 perij thesauros, se suam dignitatem tuerentur, ipsis pollice-
 batur: neq; abstinuit in Constantinum maledictis Et criminis
 nationibus, quod illo imperante, neq; à militia, aut laboribus
 quies, neq; emeritorum stipendiorum premia sint speran-
 da. Hisce omnibus celeriter ad Constantinum perlatis,
 à persequendo hoste, quem repentinò suo adventu in fugam
 coniecerat, Imperator destitit, metuens, ne ingentia promissa,
 aut rerum novarum amor suos milites corrumpere. Post-
 quam autem reversus est, neminem ad defectionem, ut me-
 tuerat, sed cunctos ad vindictam de socero expetendam
 promptissimos invenit. Sua enim sponte milites magno

numero ad pratorium concurrentes signum itineris ut daret,
postularunt. Neq; segnius ac lecti fuerant, viam à Rheno
ad Ararim usq; transferunt, ubi in portu Cabillonensi navibus
impositi, leniter labentis fluminis cursum remigando
antevertēbant, & in Rhodanum delati rapidioribus iam
undis Arelatum appulerunt. Sed fama omni humana in-
dustria celerior jam antecesserat & Maximianus nondum
satis rebus suis firmatis oppidanisq; diffidens Massiliam
precipiti fuga petierat, cum parte militum, qui largitioni-
bus & licentia corrupti veniam desperabant: Nam pleriq; ad
Imperatorē redierunt. Eadem ergo celeritate exercitus ad Mas-
siliam terrestri itinere raptus est, primoq; impetu milites in
portum irruerunt, urbem quoq; scalis admotis expugna-
turi, nisi Constantinus receptui signum dedisset, sive non
confusus satis fortune, periculumq; & ignominiam metu-
ens, si repellerentur milites; sive etiam urbis incolarumq;
exidium, si irrupissent, avertere cupiens. Postera verò die
ad deditionem oppidanos hortari cepit, cumq; ipsum Ma-
ximianum in muris stantem agnovisset, propius advectus
causam rogavit animi ab se, qui tanta cum pietate coluisset,
alienati, belliq; civilis suscepti, unde non minor ipsum infam-
ia, quam rempublicam calamitas maneret. Ad qua ille
convicta tantum minasq; reposuit, cum repente ei alius ter-
ror admotus est: Ab oppidanis enim Constantino faventi-
bus milites intromissi, cæsis omnibus, qui resistebant, ipsum
Maximianum ad Imperatorem pertraxerunt, con-
scientia admissorum & fortune ludibrio attonitum. Con-
stantino verbis castigare socrum satius visum est, quam ira
aut sevitia militum in tam arctè conjunctum frena-
laxare: ademptis itaq; insignibus summae fortune, minuto-
q; bonore, qui antea ei habitus fuerat, vita donata, &
extra

extra custodiam ac vincula deinceps generum suum comitari iussus est.

§. XX. Et tandem memorato postimo Maximiani flagitio, exitum satis quidem horrendum, sed & superflue promeritum adjicit p. 45. his verbis: *Verum enim vero est quorundam hominum adeo fera natura, ut ipsa beneficia oderint; ita ille supplicio, quod modo evaserat, ereptus, conservatorem suum insidijs necare cogitavit, Faustamque filiam impij consilij participem fecit, quod sine illa perficere non poterat. Sed illa marito rem detexit, venturum patrem noctu, ut in cubiculo ipsum trucidaret. Insidia itaque insidiatori collocata & cum ille eumuchum in thoro jacentem interemisset, & tanquam egregio facinore perpetrato, exultaret, Constantinus ex alia parte palatii cum globostipatorum adventans in ipso facinore eum opprescit, nihilque quo se tueretur habenti laqueo gula fracta: Ita ille post viginti annorum varia fortuna famaque sed immani savitia administratum imperium, cum ad extremam senectutem per turpissimam & inconstantiam & decordiam venisset, ad foedissimum mortis genus servatus est. Magnam vero laudem Constantino conciliavere tam feliciter extincta arma civilia, non apud cives tantum, quorum nemo non fatebatur iustissimam poenam sceleri Maximiani illatam, Constantinumque inditum ad asperiora prolatum, divinoque Numine ipsum tutante, inflatas injurias ultum fuisse. Sed hostes etiam, qui diuturnum illud domesticum bellum Constantino futurum sibi persvaserant, eoque jam magno strepitu consilia & arma jungebant, nuncio accepto de morte Maximiani, spem primo omnem, mox & arma abjecerunt, & prout quis ad bellum pronus fuerat; ita poenitentia primi obsequio iram victoris placare festinabant. Ille itaque, qui jam eadem, qua Massiliam profe-*

Itus fuerat, celeritate Rhenum repetebat, postquam compo-
sita res nunciata sunt, inhibito cursu, triumphan-
tis in morem incedebat, ubique per victoria cele-
brationem latitiam gaudiumq; exiens & pro superstitione
Gentilium, qua adhuc imbutus erat, sacra vetere ritu fa-
ciens Djs Patrijs, Jovi conservatori & Marti ultori; sed
præcipue veneratus est Appollinem, quod occultas fraudes
sibi structas detexisset, atq; in Templum ejus donaria intus
lit pretiosissima, solutamq; fatidicorum adulationem ac va-
nitati consulentis consentanea responsa totius denique orbis
poriundi spem inde reportavit. His ipsis ex B. Obrechto
citatis omnem adjicio fidem, quod consentiant cum
genuina antiquitate, contigit autem mors Maximiani
Ao. Christi CCCXI.

§. XXI. Hæcce miserranda contingebant Ma-
ximiano Herculio tandem fata, cum monitis Dio-
cletiani cedere nollet; Sed quid alter Maximianus,
Galerius sc. & svaseratipfi Diocles, ut Licinium bello
destinaret Italico, placita igitur executurus eadem,
ultro Licinium Imperii reddidit consortem. Hinc
Eusebius Lib. VIII. H. E. Cap. XIII. p. 310. A scribit:
*Posthat Licinius communi Imperatorum suffragio Imperator
& Augustus declaratus est.* Et Eutropius Hist. Rom. Lib.
X. talem injicit hujus facti mentionem: *Per hoc tem-
pus Licinius à Galerio Imperator est factus, Dacia oriun-
dus, notus et antiqua consuetudine, & in bello, quod adver-
sus Narseum gesserat, strenuis laboribus & officijs acceptus.*
Quibus cum consentit Zosimus Lib. II. cap. XI. p. 141.
b. m. *Dum hac ille moliretur, Maximianus Galerius ex so-
cietate superiorum temporum familiarem sibi Licinium Im-
peratorem creat, quod hujus opera bello Maxenium perse-
qui cogitaret.* Et tandem Lactantius l. c. cap. XXIX.

Ad erat

Aderat ibi Diocles à genero nuper accitus, ut, quod ante non fecerat, praesente illo imperium Licinio daret, substituto in Severi loco. Qvi jam dum cap. XX. propositum hocce Maximiani Galerii hoc modo significavit: Maximianus, postquam Senibus expulsis, quod voluit & fecit, se iam solum totius orbis Dominum esse ferebat. Nam Constantium, quamvis priorem nominari esset necesse, contemnebat, quod & natura mitis esset, & valetudine corporis impediuit. Hunc sperabat brevi obituum, & si non obisset, vel invitum exire, facile videbatur. Quid enim faceret si à tribus cogereetur imperium deponere? habebat ipse Licinium, veteris Contubernii amicum, & à prima militia familiarem, cujus consilijs ad omnia regenda utebatur. Sed eum Casarem facere noluit, ne filium nominaret; ut postea in Constantij locum, nuncuparet Augustum ac fratrem — huc consilia ejus tendebant. Sed DEVS quem sibi fecit infestum, cuncta illius cogitata dissolvit. Superfunt quidem adhuc historici ætatis mediæ, qvi credunt Licinium esse assumptum Imperatorem, antequam Galerius Italiam recuperandam peteret, fugaque expelleretur, sicque statim post motem Severi cognitari, sed res est clarissima; unde post citatos demum conferantur Ruffinus H.E. Libr. IX. c. 16. Orosius Libr. VII. Pomponius Lætus, Onuphrius Panvinus, Cuspinianus. &c.

§. XXII. Credebat nunc Galerius omnem ex placitis cecidisse causam, & Licinii felicissima sorte semet quoque beandum, sed ex improvise Maximinus Daza Licinii fortunam ægerrime ferens, cum conatibus amplius nequiret resistere, semetq; ipsum tyrannice ad imperii fastigium protraxit, & cum temporis latius inquieta Maximianum premerent, id effecit, ut toleraretur imperialis consors dignitatis, cum Ma-

xentio

xentio Romanorum Tyranno. Explicuit miserandos hosce casus Lactantius L. c. Cap. 32. his verbis: Nuncupato igitur Licinio Imperatore, Maximinus iratus, nec Casarem se, nec tertio loco, nominari volebat. Mittit ergo ad eum sepe legatos, orat sibi pareat dispositionem suam servet, cedat etati & honorem deferat canis. At ille tollit audacius cornua & prescriptione temporis pugnat, se priorem esse debere, qui prior sumserit purpuram; preces ejus & mandata contempsit. Dolet bestia & mugit, quod cum ideo ignobilem fecisset Casarem, ut sibi obsequens esset; is tamen tanti beneficii sui oblitus, voluntati ac precibus suis impie repugnaret. Victus contumacia, tollit Casarum nomen & se Liciniumq; Augustos appellat; Maxentium & Constantinum filios Augustorum. Maximinus postmodum scribit quasi nuncians, in Campo Martio proxime celebrato Augustum se ab exercitu nuncupatum. Recepit ille mæssus ac dolens & universos quatuor Imperatores jubet numerari. Eusebius breviores hasce voluit lineas H. E. libr. VIII. C. 13. p. 310. A. Quod quidem (Licinii decus Imperatorium) Maximinus egrè admodum tulit, qui hactenus Caesar duntaxat ab omnibus appellabatur. Hic ergo præ cæteris tyrannico ingenio præditus, Augustus à semetipso renunciatus est. Ruffinus tandem consensum subministravit ita l. c. Sed & Licinius communi omnium sententia adscitus in imperium Augustus pronunciatur. Quæ res Maximinum vehementer offenderat, quod id tunc, solummodo Caesar in orientis partibus habebatur; neque id ultra ferens, vi raptum sibi met Augusti nomen assumit.

§. XXIII. Quod hæc mentem pertinacis fregerint Galerii, probata satis dat præsumptio, sed longè magis divina instabat super tyrannum ac Ecclesiæ hostem vindicta; fuerat etenim sanguinolentus & atrox Christianorum hostis ac persecutor, quod docebit Lactantius L. c. C. XXII. ubi postquam crudelitatem adversus omnes descripserat, Christianorū cruciatus hac horrenda exhibuit idea: Dignitatem non habentibus pœna ignis

ignis fuit. Id exitii primò adversus Christianos permiserat, datis legibus, ut post tormenta damnati lentis ignibus urerentur. Qui cum deligati fuissent, subdebatur primo pedibus lentis flamma: tam diu, donec callum solorum contractum igni ab ossibus revelleretur. Deinde incense faces & extinctæ admovebantur singulis membris, ita ut locus nullus in corpore relinqueretur intactus. Et inter hæc suffundebatur facies aqua frigida, & os humore ablu-ebatur, ne ardescens siccitate faucibus, citò spiritus redderetur. Quod postremò accidebat, cum per multum diem decocta omni eute vis ignis ad intima viscera penetrasset. Hinc rogo facta, cremabantur. Corpore jam cremato lecta ossa & in pulverem comminuta, jactabantur in flumine ac mare. Et Cap. XXII. statim subdit: Quæ igitur in Christianis excruciantia didicerat, consuetudine ipsa in omnes exercebat. Nulla pœna penes eum levis. Non insule, non carceres, non metalla; Sed ignis, erux, fœra, in illo erant cotidiana & facilia. Cum Lactantio conferri poterunt, Eusebius Libr. VIII. H. E. c. 15. Centuriatores Magdeburg. Centur. IV. Cap. III. p. 48. n. 30. seq. Scaliger ad Eusebium n. 2326. Revocabatur autem ab ea crudelitate divina correptus vindicta, morbo enim fatali, turpissimo & desperato subito affectus, ut dicunt Cent. Magd. l. c. & Cuspinianus p. 89 in Hist. Cæsarū cum antiquis concordat scribens: *Ob sevam in cunctos libidinem, ac in Christianos horrendam crudelitatem in morbum incidit & consumptis genitalibus defecit. Nam ultus inguinibus innatum, virilia exedit & marcescente tota illa corporis parte, vermes pullularunt: remedia deerant, medici desperavere. Fætor enim tam intolerabilis erat, ut nullus omnino, ne Medicorum, quidem ullus propius posset accedere. Sic carnis in luxuria omni nutritæ, graviores ex corruptione putredinis nidoem exhalabat. Esi erant medici, qui novati essent (nam plures interfici jussit qui medicamina frustra exhibebant) noluerunt tamen admoveere manus, metuentes, ne à sevisimo Principe occiderentur. Longè autem detestabilius rem totam sic delineavit Lactantius l. c. Cap. XXXIII: *Perussit Galerium Deus insanabili**

E
plaga

plagas. Nascitur ei ulcus malum in inferiori parte genitalium, serpitque latius. Medici secant, curant. Sed inductam jam cicatricem scindit vulnus, & rupta vena fluit sanguis usque ad periculum moris. Vix tamen cruor sistitur. Nova ex integro cura. Tamen perducitur ad cicatricem. Rursus levi corporis motu vulneratus, plus sanguinis, quam ante decurrit. Albescit ipse, atque absumptis viribus tenuatur; & tunc quidem rivus cruoris inbibetur. Incipit vulnus non sentire medicinam; proxima quoque cancer invadit, & quanto magis circumsecatur, latius favit; quanto curatur, increscit.

" " - Cessere Magistri,

Phillyrides Chiron, Amythaoniusque Melampus. Undique medici nobiles trabuntur: nihil humana manus promovent. Confugitur ad idola; Apollo & Asclepius orantur, remedium flagitatur. Dat Apollo curam: malum multo pejus augetur. Jam non longe perniciēs aberat, & inferiora omnia corripuerat. Computrescunt forinsecus viscera & in tabem sedes tota dilabitur. Non desinunt tamen infelices medici, vel sine spe vincendi mali, fovere, curare. Repercussis medullis, malum recidit intorsus & interna comprehendit, vermes intus creantur. Odor autem non modo per palatium, sed totam civitatem pervadit. Nec mirum, cum jam confusi essent exitus stercoreis & urina; Comestum à vermibus & in putredinem corpus cum intolerandis doloribus solvitur.

Clamores simul horrendos ad sidera tollit;

Quales mugitus fugit, cum saucius Aram

Taurus

apponebantur ad sedem fluentem cocta & calida animalia, ut vermiculos eliceret calor. Quis resolutis, inestimabile scatebat examen; & tamen multo maiorem copiam ta-

bescom

bestiendorum viscerum perniciēs secunda generaverat. Jam
diverso malo partes corporis amiserant speciem. Superi-
or usq; ad vulnus aruerat & miserabili macie, curvis lu-
rida longē inter ossa confederat; inferior, sine ulla peduna
forma in utrum modum inflata discreverat.

§. XXIV. In tam miserrimo statu constitutus,
& quod Orosius habet libr. VIII. à quodam medico, con-
stantiam ex desperatione sumente increpitus, iram sc. DEI
esse pœnam suam, atq; ideo à medicis non posse curari,
tandem ut Lactantius l. c. dicit, malis domitus, DEVM
coactus est confiteri. Novi doloris urgentis per intervalla,
exclamat, se restitutum DEI Templum satisq; pro scelere
facturum, & jam deficiens, edictum quoddam Christia-
nis favens ac gratiosissimum, præscriptis titulis im-
peratorum, non Galerii tantum, sed Constantini et-
iam & Licinii per omnes Romanæ gentis publicat di-
tiones, quod ipsum, cum ab Eusebio libro VIII. c. 17.
demum sit ex latina lingua in Græcam transversum,
latino idiomate ex Lactantio l. c. C. 34. sumptum, sic
exhibetur: Inter cetera, quæ pro Reip. semper commo-
dis atq; utilitate disponimus, nos quidem nolueramus an-
te hæc, iuxta leges veteres & publicam disciplinam Romano-
rum, cuncta corrigere; atq; id providere, ut etiam Chris-
tiani, qui parentum suorum reliquerant sectam, ad bonas
mentes redirent. Siquidem quadam ratione tanta eosdem
Christianos voluntas invasisset, & tanta stultitia occupa-
set, ut non illa veterum instituta sequerentur, quæ forsitan pri-
mi parentes eorundem constituerant; Sed pro arbitrio suo,
atq; ut hisdem erat libitum, ita sibi met leges facerent,
quas observarent, & per diversa varios populos congrega-
rent. Deniq; cum ejusmodi nostra iussio extitisset, ut ad ve-
terum se instituta conferrent, multi periculo subjugati, mul-
ti et

si etiam decurbati sunt. Atque cum plurimi in proposito perseverarent, ac videremus, nec Diis eosdem cultum ac religionem debitam exhibere, nec Christianorum Deum observare; contemplationem mitissimæ nostræ clementiæ intuentes, & consuetudinem sempiternam quæ solemus cunctis hominibus veniam indulgere, promptissimam in his quoque indulgentiam nostram credidimus porrigendam; ut denuo sint Christiani, & conventicula sua componant, ita ut ne quid contra disciplinam agant. Alia autem epistola iudicibus significaturi sumus, quid debeant observare. Unde iuxta hanc indulgentiam nostram debent Deum suum orare, pro salute nostra, & Reip., & sua, ut undique verum res publica perstet incolumis, & securi vivere in sedibus suis possint. Quamvis & Maximinus cum rescriptum hoc displiceret, verbis duntaxat mandaret iudicibus suis, ut ab oppugnatione Christianorum abstererent, nihilominus Sabinus præfectus Prætorianorum singularum provinciarum præsidibus, voluntatem Imperatoris per epistolam insinuavit. Cont. Valesius in annotationibus ad libr. IX. Cap. I. p. 183. quæ ex textu Eusebii libr. IX. H. E. C. I. sic sonat; Jam pridem majestas dominorum nostrorum sacratissimorum Principum, assidua ac devota sollicitudine omnium mortalium mentes ad piam rectamque vivendi rationem traducere instituerat, ut & ii, qui peregrinas & ab institutis Romanorum alienas ceremonias amplecti videbantur, debitos cultus Diis immortalibus exhiberent. Verum pertinacia quorundam, & obstinata mentis duritia eosque processit, ut ne ipsa imperialis præcepti iustitia eos à proposito revocare, nec imminenti supplicii gravitas detertere potuerit. Cum igitur acciderit, ut ea de causa plurimi sese in abrupta pericula conjicerent, majestas dominorum nostrorum fortissimorum principum

pro

pro insita sibi pietate atque clementia alienum à sanctiss.
mo suo proposito esse judicans, ut ex ejusmodi occasione in tan-
ta discrimina homines adducantur, nostrae devotioni pra-
cepit, ut ad tuam solertiam literas darem; quo si quis forte
Christianorum gentis suae religionem observare deprehensus
fuerit, cum omni molestia discrimine liberes, neque ob
hanc causam ulla poena afficiendum censeas. Quippe cum
tam longo jam temporis tractu comperit fuerit, eos nulla ratio-
ne adduci posse, ut ab hujusmodi pertinacia abscedant. Scri-
bere igitur ad curatores & Magistratus, & ad praepositos pa-
gi, singularum civitatum tua debet industria, ut sciant, si-
bi imposuerim hujus negotii amplius curam agere non licere.

§. XXV. Effectus horum Christianis admodum
exitit salubris ac laetissimus, sic Tertullianus l.c. Cap.
XXXV. de Donato libertati post sextennem captivita-
tem restituto exultat. Et Eusebius l.c. facundissimus
est interscenii hujus divinitus concessi deprædicator,
sic enim habet: Posthac singularum Provinciarum prae-
sides, rati, hanc revera esse principis mentem, quæ literis Sa-
bini expromeretur, continuo curatores & Magistratus &
pagorum praepositos per literas de Imperatoris voluntate
certiores faciunt. Nec vero scriptis duntaxat, verum et-
iam factis multò magis instabant, utpote qui Principis jussa
executioni mandarent. Quotquot igitur ob confessionem di-
vini Numinis victos in custodia habebant, productos in me-
dium dimiserunt, iis etiam, qui ad metalla damnati fue-
rant, pari libertate concessa. Id enim revera placere prin-
cipi arbitrabantur, cum tamen aliter se res haberet. Ca-
terum his ad hunc modum confectis, repente instar coele-
stis cujusdam lucis, quæ post densissimas noctis tenebras
exoritur, Ecclesias in singulis civitatibus congregatas & fre-
quentissimos Christianorum concursus, & collectas ibidem

ex more fieri solitas cernere licebat. Ex quo infidelium
 populos ingens pervaserat stupor, cum tantam tamque inſpe-
 ratam rerum conversionem admirarentur. Exclamabantq;
 solum magnum & verè DEVM eſſe, qui à Chriſtianis co-
 leretur. Ex noſtris verò quotquot in perſecutionis diſcri-
 mine fideliter ac fortiter decertaverant, magna apud o-
 mnes fiducia & libertate potebantur. Sed quorum vacilla-
 verat fides, animaq; naufragium fecerant, ii ad remedium,
 avidè properabant, ſupplicantes & flagitantes à validiori-
 bus, ut ſalutarem ſibi dexteram porrigerent. : Deumque
 orantes, ut propitijs ſibi eſſe vellet. Poſt hæc etiã gene-
 roſi illi ſacra religionis pugiles, metallorum arumnis libera-
 ti in ſuam ſinguli patriam reverti cœperunt : perq; urbes
 pervias lati atque alacres incedebant, incredibili quodam
 gaudio & inexplicabili fiducia repleti. Sic igitur numeroſa
 noſtrorum agmina per vias publicas & per fora Deum hy-
 mnis & canticis celebrando, iter ſuum peregerunt. Et qui
 paulo antea cum ſumma acerbitate vincti & ex patria fue-
 rant expulſi, eos tunc lato atque hilari vultu ſua domicilia
 poſtliminio recuperantes vidiffes : Adeò ut illi ipſi, qui prius
 eadem nobis atque exidium minabantur, tam inſperata rei
 miraculo attoniti, nobis gratularentur. Sed hoc ipſo Ga-
 lerus veniam ſcleris non accepit, horrenda potius ta-
 be ac miſerrimo abſumptus eſt cruciatu, tandemque
 funeſtiſſimum habuit exitum, quem teſtantur La-
 ctantius l. c. Cap. XXXV. Oroſius lib. VII. Zoſimus Libr. II.
 Cap. XI. Marianus Scotus Lib. II. Ætat. VI. Otto Friſingen-
 ſis Chron. libr. IV. cap. I. Gobelinus Æt. VI. cap. XV. Cuſpi-
 nianus l. c. Matthie Theat. Hiſt. p. 655. Bæclerus Hiſt. Univ.
 pag. 132. Rupertus Hiſtoria Uniſverſali p. 407. & 408. &c.
 Non ergo video, quomodo Cl. Arnoldus part. I. lib. IV.
 c. I. §. 9. dixerit : Galerius fonte zuerſt ſeine Tyrannen
 auch

auch wider die Christen nicht lassen / und ward hernach
durch eine schwere Kranckheit gezwungen sie zu perdo-
niren. Wovon er aber bald wiederum abstund / und
nach wie vor wüthete. Apertè enim confundit
Galerium Maximianum & Maximum Dazam.

§. XXVI. Et hæc verissima est totius Historiæ
connexio, quid verò Arnoldus noster ? fingit sequen-
tia in der Kirchen- und Reher. Historie part. 1. Libr. IV.
Cap. II. §. 2. p. 133. Dem sey aber wie ihm wolle / so *dispu-*
irten ihm gleich anfangs viele andere das Kaysertum /
und des Maximiani Herculii Sohn / Maxentius ließ
sich gleichfals auff den Trohn erheben / aus welchen
und andern Händeln sehr grosse Kriege erfolgten / so
daß die kurze und cittle Ehre des Kaysertumbs
dem Constantino überauß viel Blut gekostet hat.
Aus welchen und vielen andern Umständen dem Le-
ser zu er messen frey stehet / ob Er allein nach Göttlichen
Rath und nicht durch menschlichen Vorschub zum Reich
kommen sey / wie seine *Clienten* gleichwohl vorgegeben
haben (n.) Eusebius I. de vita C. M. Cap. XII. In
gratiam viri hujus crediderim, quod de his etiam va-
leant sequentia ad Lectorem p. 1. præmissa : Man
hat zu dem Ende sich dieser Bescheidenheit gebraucht /
daß erslich einige vielen Paradox- und ungewöhnlich-
scheinende Fragen nicht als gewöhnliche Sätze zum *di-*
putiren auffgedrungen / sondern als Problemata und
gewisse aus den Historien heraus gezogene *generale*
Anmerkungen / *quæstiones factorum* oder *loci communes*
und Artickel denen zur warhafftigen Prüfung und Ent-
scheidung capablen Gemüthern zu überlegen vorgele-
get worden. Angesehen man gerne eines jeden gewissen
überläßt / wie es damit handeln / und ob es sie anneh-
men oder verwerffen wolle ? - - Weilen dieses alles lauter

ter *Quæstiones factorum* betreffen/ die nicht als nur aus
fundamentis Historicis entschieden werden können. Sed
tunc ex præviis hujus Disputationis adjicio Problematicis, quæ
ex Historicis fundamentis sunt decidenda, hæcce: Nego, Daß
ihm viele gleich anfangs das Råyserthum *disputaret*/ ex S. VI. Disserta-
tionis nostræ unus est Galerius & deinde præmissis & evictis jam-
dum iis, quod legitimus fuerit successor patris sui, quæ tunc est
consequentia: Wem (als einen rechtmäßigen *Successori* ungerich-
ter Weise) gleich anfangs viele andere das Råyserthum streiten/ der ist
nicht nach Göttlichen Rath / sondern durch menschlichen Vorichub
zum Reich gekommen. Negarem ulterius: daß Maxentius Her-
culii Maximiani Sohn gewesen / cum enim Panegyricus iste,
quem citavimus S. 33. *Disputationis*, quæ inscribitur: *Constan-*
tinus M. superatis Juventæ discriminibus legitimus tandem Pa-
tris Constantii successor, expresse suppositum asserat, quod
Pomponius Lætus ad minimum non negavit, tunc forsan hoc
ipsum longe firmiori valeret fundamento, quam cum per Ar-
noldum Constantinus ad infamiam spurix detruditur generatio-
nis. Sed dimissis etiam hisce, nego simpliciter, daß weil *Ma-*
xentius sich gleichfals auff den Thron erheben lassen / aus solchen und
andern Händeln sehr große Kriege erfolgen / *Quidem ita*: daß also
die kurze und eile Ehre des Råyserthums dem *Constantino* überauß
viel Bluts gekostet. Tota nostra Dissertatio nihilum de hac re
ad Constantinum nostrum devolvit, & præter justissimam mor-
tem, quæ inferebatur sanguinolento Maximiano Herculeo ne
præsumibile quidem verbulum dabitur. Ad quid autem bellum
cum Maxentio susceptum & quamdiu imperium feliciter admi-
nistraverit? hoc alio docebimus tempore. Trinum hocce in-
terea falsum licentiam mihi dabit, qui apodosin averfer & denuo
dicam, quod citra absurditatem Eusebius dicere potuerit, daß Con-
stantinus allein nach Göttlichen Rath zum Reich kommen sey / vid.
citata Dissertatio de Constantino legitimo Successore S. XXIV.
seqq. item, quod cum intentata hæcce omnem ejuraverint fi-
dem.

CONSTANTINUS INTERITU MAXIMIANI
UTRIUSQUE & HERCULII & GALE-
RII IN REGIMINE SUO SIT
CONFIRMATUS.

Ad
Clar. Dn. Respondentem.

IO libentius, Optime Langi, Tibi gratulor
quod avidius Te quotidie ad scholas meas ac-
cedere & sacrarum doctrinarum latices, qui-
bus & ipse aliquando gregem Tibi DEO pro-
vidente committendum recreaturus es, hau-
rire video. Animadverto enim, quod ingenuo pecto-
re dico, serio Te rem tuam agere & omni conatu & in-
dustria in id coniti, ne aliquando Ecclesiae minus idone-
us sis minister, qui tantum ex Postillis aliorumque la-
boribus sapias, quales nostri KOENIGIUM nostrum igno-
miniosa nomenclatura psittacos & graculos in suggestis
adpellare. Debet utique verus nec simulatus DEI praeco
sermone suo non ex aliis furari, sed ipse possidere in-
pectore suo notitiam veritatis secundum pietatem, ut
potens sit admonere per sanam doctrinam & contradi-
centes refellere. Dum itaque ad hunc scopum directo
itinere unice collineas, seriumque hunc animum pu-
blico etiam nunc specimine totae Academiae declarare,
intendis, laudo hoc institutum Tuum, Deumque, qui
studiis haecenus Tuis uberime benedixit, imploro, ut &
posthac Spiritus sui Sancti gratiam Tibi adspirare & or-
ganum Te facere velit gloriae suae, in populum DEI
magno successu diffundenda. Scr. in musaeo, die
XXXI. Augusti, MDCCIII.

JO. FECHT, D. P. P. Consist. duc. Adf. &
District. Rost. Superint. h. t. Ac. Rector.

A Ccedat studiis, spondentibus optima quaque,
Gratia cœlestis: prosperet hacce bonum!
Quo Patria crescas & sic Ecclesia tandem
Mystam fidelem comperiatur! Amen.

hoc vovet ac precatur.

J. N. QVISTORPIUS, S.S. Theol. D. &
P. P. Pastor Nicolaitanus & Rev. Rosto-
chensis Ministerii Superintendens.

D Ulces historiæ: Priscorum dulcia scripta:
Dulce, Patrum sacros enucleare foros,
Quâ post Gentiles, Sanctorum sanguine tinctos,
Induperatores Patria sceptrâ ferant?
Quis Constantinus fuerit? quî nomina Patris
Et qvali in natis æmula jure fient?
Quomodo mutârint cum tempore relligiones,
Qui statuis dederant nomina, terga, manus?
Quî Lunæ fuerit, quotiesq; Ecclesia compar?
Affectu mixto non sine fruge legis.
Inde fides crescit, vigil experientia crescit,
Et morum crescit candor, amorq; simul.
Pergas! sedulitas, data Patribus, Optime Langi,
A sero fuerit digna nepote legi.

Gratul. calamo
LMa f.

JOH. PETR. GRUENENBERG, D. P. P.,
Consil. Consist. & per D. Mekelnb.
Superintendens.

E kan der Jugend: Krafft nicht lang ver-
borgen bleiben/

Sie steigt in der Höh und leget an den Tag/
Daß der/so einmahl sich in ihrer Roll läßt schreiben/
Gar nicht beyhm Niedrig seyn und dunckeln le-
ben mag.

Wer dies in Zweifel zieht/den kan man wieder legē/
Mit dem/wen Er mein Freund jekt zur Catheder
geht?

Wolan ich wünsch von GOTT noch immer wei-
tern Seegen/

Und daß man spreche bald: **Der Tag befrö-**
net steht.

Also hat dem Geehrten Hn. Respondenti als seinem Verhög-
schäkten Hn. Landes-Man glückwünschend Zuruffen wollen.

M. MATTH. HENR. EGGERDES.

Si quis erit rarus inter censendus Amicos
Qvales prisca fides, nuntia fama tenet
Si quis erit comptus præstantis robore mentis
Deperdam si non talis Amicus erit.

Surge in tela potens, celeresq; emitte sagittas
Qvas Artis poterit tendere larga manus.

Omnia succedunt, evinces omne, negatum.
Nil tibi, sisque ausu major ubiq; tuo.

Propositum vexe, cœptos absolve labores,
Haud parvas gignes utilitatis opes.

Hicce paucis clarissimo nec non doctissimo Respondenti, Do-
mestico, Commensali atq; Amico gratulaturus acclamabat:

DAVID NEUBAUR, Wismar. Megapoli
S. S. Theol. Stud.

os(o)so

WEr pflegt ein brennend Licht verdeckt
Kann auch auff einen Berg die Stadt v
Ich kañ von ihm mein Freund ein gleiches
Drum stelt er heute sich auff der Catheder
Gott lasse seinen Fleiß noch ferner wohl gerat
Und segne/ wo Er ist/ von Himmel seine Tha
Seinem werthgeschätzten Hn. Auditori und Freun
hiedurch congratuliren.
A. J. KRAKEVITZ, D. 8

Certantes foli capiunt cum laude coronam.
Donaque pro duro digna labore ferunt,
Hinc Tibi nil deerit sortis clarissime Lang
Nam semel ingressum, perficis artis iter;
Sit Dominus tecum! Studiis quo cœlitus ortis
Spiritus auxiliis cœlica lucra pares,

*sic
ex animo vovet?*
PRÆSES.

Sein Fleis zu Gottes Ehr ist billig hoch zu
Den Er nun öffentlich bringt an das
Drum wird auch Gottes Huld und jene A
Ihm öffnen gnädiglich die reiche Segens-
Wie Verschüßung seines Herrlichen Wunsches wollt dem Hn
seinen Wehrtesten Freunde und fleißigen Aud. schuldigst gra
M. HENRICUS ASCANIUS Engell
SS. Theol. Cand.

